

interview

Příloha LITERÁRNÍCH NOVIN 4/2014

FOTO: JAN TRNKA

Bellová

Nejsem poslední soud

Každé dva roky vydává knihu. „Vypadá to jako shoda okolností, ale už to asi bude tak, že ty dva roky to knize zhruba trvá, než se dostane na svět,“ říká Bianca Bellová, tlumočnice a překladatelka, absolventka Vysoké školy ekonomické. „Ted’ už jsem deset let na volné noze a každý den, když ráno stojím u okna s kávou a pozoruji své spoluobčany na cestě do zaměstnání, jsem za to bez škodolibosti vděčná. Dneska už bych se před spaním opravdu nechtěla trápit problémy jakékoliv korporace a jejích akcionářů, které ani neznám – na to mi život připadá moc krátký.“

Michal KOVAŘÍK

Cím se tedy živíte? Literaturou samozřejmě nikoli, to je spíš luxus, který si dopřávám za odměnu. Živí mě tlumočnickví a překladatelství komerčních textů. Ano, občas se mě ptají, jestli bych nechtěla překládat i beletrii. Většinou odpovídám, že už jednoho koníčka mám.

Měla jste nějaké literární kořeny v rodině?

Nepocházím sice z umělecké rodiny, ale je pravda, že moje babička, která měla první dítě v sedmnácti a nikdy neměla příležitost studovat, byla hodně literárně nadaná a psala a publikovala básničky. A čím byla starší, tím víc síly v těch básních bylo. Tátinek to myslím zdědil po ní, ale v občanské profesi to, pravda, nijak nevyužil. Můj bratr je muzikální, hraje v kapele Timudej a má vlastní hudební etnoprojekt s motivy bulharské lidové hudby.

Jezdíte i dnes do Bulharska?

Táta je Bulhar a máma je Češka. Táta v Praze studoval v 60. letech a už nám tu zůstal. Má ale v Bulharsku domek v horách, kde se pořád žije dost tradič-

ním způsobem života. Jako malá jsem trávila v Bulharsku u babičky každé léto, ted’ už tam jezdím méně, babička loni zemřela. To rozkročení mezi dvěma rozdílnými kulturami ze sebe ale pochopitelně nevymažete, nesete si to s sebou a ovlivňuje to vaši perspektivu na mnoho věcí.

Čím se liší česká a bulharská mentalita?

Asi nikoho nepřekvapí, když řeknu, že jsou Bulhaři o dost expresivnější, srdečnější, emotivnější a temperamentnější. Mnohem víc se sdružují, mnohem víc tančí a zpívají, snadněji navazují kontakt. Pro Bulhara v Čechách je zkraje dost obtížné si na náš relativní emoční chlad zvyknout. U babičky bylo naprosto běžné, že se tam každý den střídaly návštěvy; dědeček celé večery hrál se sousedem vrhcáby, celé večery se pila rakije, ale nikdo se nějak nestoudně nepopil. A babička odněkud pořád nosila nějaké salámy, sýry a zeleninu – konce to nebralo. Když takhle společensky rozmazlený Bulhar přijede do Čech, je pro něj režim společenského setkávání na neutrální půdě (většinou v hospodě) hůře uchopitelný. Na pozvání domů musí dlouho

čekat – pokud se vůbec dočká. Další velký rozdíl je generační sounáležitost; díky své výchově nemá Bulhar problém komunikovat napříč generacemi směrem nahoru a dolů, v Čechách jsme většinou zakopaní ve své věkové skupině a vymezujeme se vůči dětem i starším lidem. A hledáme přitom spíš to, co nás rozděluje, alespoň tak to vnímám.

A pak se mi taky zdá, že rodiče a hlavně prarodiče malé Bulhárky nezřízeně rozmazlují, takže z nich vyrůstají dospělí Bulhaři se slušným sebevědomím.

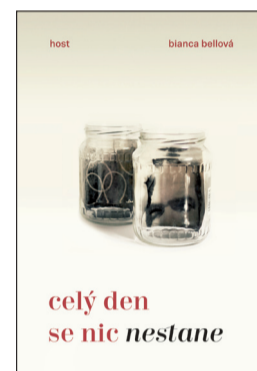
Stýkáte se s bulharskou menšinou v Praze?

Pár lidí znám. Je to menšina poměrně četná a aktivní, v Praze je bulharská základní škola i kulturní institut. Nejzábavnější jsou oslavy začátku vinařské sezóny Trifon Zarezan. Je to starobylý, původně ještě thrácký svátek znovuzrození boha vína. Je to 14. února, a v ten den se na vinohradu prvně prořezává réva. Pak se to oslaví a volí se car vína, v Bulharsku stejně důkladně jako tady v Praze. Ostatně víno kupují výhradně od bulharského dodavatele; kdo ochutnal bulharské víno, tak ví, o čem je řeč.

Pokračování na str. VIII

Bianca

Bianca

celý den
se nic nestane

Bianca

Bianca Bellová (1970) Pochází z bulharsko-české rodiny, vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze a pracuje jako překladatelka a tlumočnice. Je vdaná za zpěváka kapely The Prostitutes Adriana T. Bella, s nímž má tři děti.

V roce 2009 vydala svou prvotinu Sentimentální román. Druhá novela s názvem Mrtvý muž (2011, nominace na cenu Česká kniha 2011, překlad do němčiny) jí vyšla v brněnském nakladatelství Host. Nyní je na pultech knihkupectví nový příběh s názvem Celý den se nic nestane. Autorka publikuje i povídky v knižních sbírkách, novinách a časopisech a mikropříběhy na stránkách Příběhy na 50 slov a v projektu Noir Nation.

Nejsem poslední soud

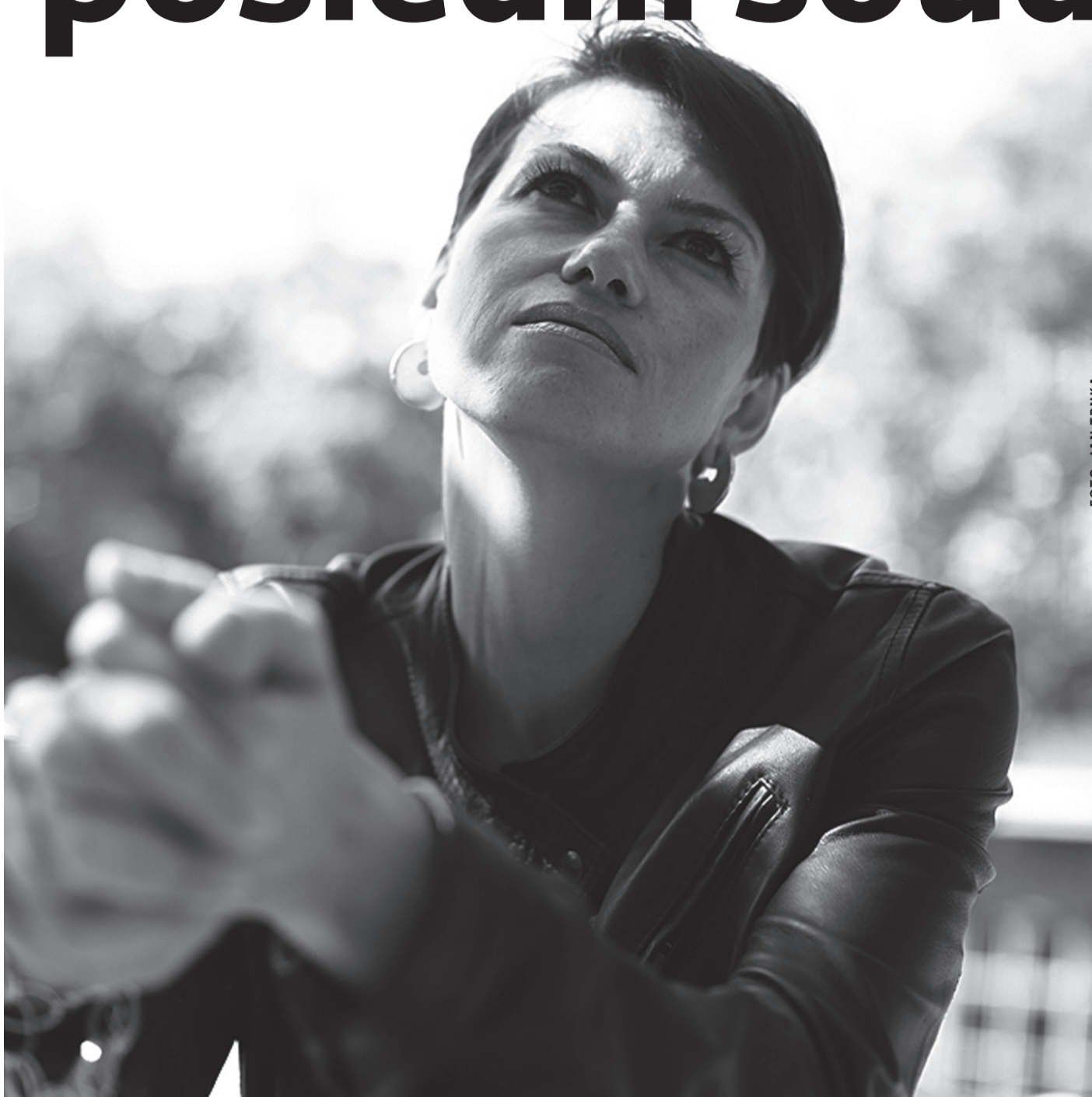

FOTO: JAN TRNKA

Dokončení ze str. I

Řekla byste o sobě, že jste feministka?

Ta otázka se ani zodpovědět nedá, pokud si nedefinujeme, co tím feminismem myslíme. Bavme se tedy spíš o konkrétních jevech. Osobně jsem třeba dost znepokojená tím, jak je žena zobrazována v médiích, respektive jak je redukována na funkce těla a jeho částí a nakonec ještě vyretušována do podoby, která reálně není možná. Zdá se mi, že obrovská území, která si ženy vybojovaly za dekády boje za rovnoprávnost, teď zcela hloupě a dobrovolně zase vydávají zpět, a ještě se přitom podbízivě usmívají. Zkuste si schválně na chvíli pustit MTV; myslím, že zrovna mě nikdo nemůže vinit ze sexuální prudérnosti, ale ten kanál je prostě soft porno. A tahle mediální masírka má zcela praktické dopady na dospívající dívky, které se při porovnání sebe samých s těmi obrazy neexistujících žen propadají do problémů se sebezpřijetím. V okolí mé čtrnáctileté dcery zuří hotová epidemie anorexie, a to té skutečně klinické, s regulérní hospitalizací na psychiatrii. Angažuji se teď v přípravě kampaně zaměřené na mladé dívky. Zdá se mi, že by jim někdo, například muž, měl říci, že tělo je jen jedna z částí osobnosti. A spoustu dalších věcí. Tak je-li toto feminismus, pak jsem feministka.

Na druhou stranu si uvědomuji, že ženskost je nejsilnější evoluční zbraň, kterou ženy mají. Pokud se jí vzdáme, tak co nám zbude? Můj kamarád, který občas kvůli depresím pobývá na psychiatrii, tvrdí, že 80 procent mužských pacientů je na psychiatrickém příjmu tak či onak kvůli ženě. To samozřejmě není žádný exaktní vědecký výstup, ale jako indikace je to zajímavé. Tím neříkám, že máme my ženy

muže dohánět k šílenství nebo s nimi bojovat, naopak, klíčem je souznění a kooperace. Mužský a ženský princip jsou jako jin a jang, doplňují se, nemohou jeden bez druhého být. Otázka je vždycky najít tu správnou míru, rovnováhu, střední cestu.

Zatím jste psala novely. Napíšete někdy román?

Jestli si o to řekne, tak ano.

Žijete v Praze, ale publikujete v brněnském nakladatelství. Proč?

Když jsem dopsala Mrtvého muže, první nakladatelství, kterému jsem rukopis nabídla, byl brněnský Host. Vybrala jsem si ho na základě kvality jeho publikační činnosti. Během týdne se ozvali, že to chtějí vydat, a tak už jsem u Hosta zůstala. Je to profesionální nakladatelství s plným servisem, tak kam bych chodila? A to, v jakém městě se nakladatelství nachází, mi v dnešní době připadá bezpředmětné.

V novele Mrtvý muž, která vyšla před třemi lety, píšete o době před rokem 1989. Jak toto období dnes vnímáte?

Občas se přistihnu, jak se stejně starými přáteli se zamlženým zrakem nostalgicky vzpomínám na věci z dětství: Jovokoktejl, Pedro, Ovocit, Šuměnky, nebezpečné prolézačky z kovových trubek... a tak. To jsou ale čistě příznaky stárnutí. Jinak to období bylo takové velmi rozplzlé, zatuchlé, bez pohybu, zasmrádající jako rybníční bahno.

Stýkáte se s generací současných spisovatelů?

Nejsem součástí literární kavárny. Vpadla jsem na scénu poměrně nedávno a ještě pořád

zakopávám. Pár autorů znám osobně, někteří z nich, například Jáchym Topol nebo Markéta Pilátová, se projeví velmi lidsky a kolegiálně. S řadou kolegů se setkávám na papíře nebo v reálu, ale že bychom se pravidelně stýkali a tvořili společně budoucnost české literatury, to se říct nedá.

Jaké autory preferujete jako čtenářka?

Nejsem vybíravá čtenář, i když nejvíc mám asi načteno z oblasti anglofonní literatury, ale dejte mi Franze Kafku, Ladislava Klímu, Marguerite Durasovou, Michela Houellebecqua nebo Vzpoureu deprivantů od Koukolíka a s potěšením to spořádám taky, stejně jako thrilleru Stephena Kinga. Teď mě nesmírně bavily Tiché dny v Mixing Part od Nora Erlenda Loeho – ten se mi přesně trefil do noty a životní zkušenosti, je to zábava od prvního do posledního písmenka.

Jste člověk politický? Věnujete se politice ve své tvorbě?

Jen do té míry, že se zajímám o dění a chodím k volbám. Abych si z politiky udělala dějiště pro své psaní, to mi připadá příliš doslovné a hloupé. Nezajímá mě to. Co má na politice přesah do každodenního života? Co zajímavého je na ní ke zkoumání? Moc, manipulace, vysoká úroveň zastoupení osob hloupých či s poruchou osobnosti... S výjimkou toho posledního mi připadá mnohem elegantnější a náročnější ty fenomény pitvat v prostředí, ve kterém se pohybujeme všichni – v rodině, v partnerských vztazích, v sousedství, ve kterém žijeme. V politice jsou ty fenomény jen exponovanější, viditelnější. Pravda, v rukopise, na kterém právě pracuji, se jeden politik coby vedlejší postava vyskytuje, ale to je jen

proto, že potřebuji, aby si v krátkém časovém období prošel ambicemi, nadějami a pádem, a to mi jiné prostředí tak dobře neumožňuje. Ostatně snad s výjimkou Johna le Carré mě nenapadá žádný autor, který by zabrousil do politiky a nevytlámal si na tom zuby.

A z čeho máte radost?

Asi to vyzní kýčovitě, ale z každého dne. Žijeme v nejlepší době, v jaké se lidstvo kdy nacházelo, máme poměrně nízkou pravděpodobnost toho, že by nás někdo zastřelil, podřízнул, nebo přibíl na dveře, že bychom onemocněli morem, umřeli hladem nebo na kurděje. Naopak, když onemocníme, je dost pravděpodobné, že je na naši nemoc lék a že to ani nebude moc bolet. V obchodě si můžeme koupit sadu na domácí výrobu piva nebo si objednat kostýmovou party pro psy. Spodkem Maslowovy pyramidy potřeb se většina z nás téměř nemusí zabývat.

A z čeho radost nemáte?

Pak je tu samozřejmě ta menšina, která není schopna v systému buď dočasně, nebo trvale fungovat, a je na nás ostatních, žijících v přebytku, s tím nějak naložit. Je selháním společnosti, že v Krčském lese žije skupina dětí – spíš tedy adolescentů a mladých lidí do dvaceti pětadvaceti let věku – bez domova, a to i v zimě. Je selháním společnosti, že v hlavním městě umrzají bezdomovci. Chudobince u nás už koncem 18. století zřídil Josef II. a obce měly povinnost o své chudé pečovat. O dvě stě padesát let později si se svými bezdomovci nevíme rady. Jsem si vědoma, že moralizuju, a cítím se z toho nesvá, ale je známkou jisté okoralosti, že nás status quo potřebných nechává chladnými. Existuje samozřejmě celá řada dalších skupin, které si zasluhují pozornost – sociálně vyloučení, nemocní, umírající, postižení, týraná zvířátka, atd., ale bezdomovci jsou pro mě tím nejpálčivějším tématem: žijí na nejhlubším dně, v opovržení a bez hlasu, jsou málo sexy na to, aby jim někdo dal prostor. Nejsem přece ale poslední soud – každý má právo na druhou šanci.

Zažila jste někdy s bezdomovci příběh, který použijete v tvorbě?

Slyšela jsem spoustu příběhů, většinou z toho soudku příběhů natolik emocionálně vypjatých, předvídatelných nebo naopak neuvěřitelných, že je použít nelze, čtenář by je musel považovat za urážku. Mezi pražskými bezdomovci se kupříkladu pohybovala patnáctiletá dívka z velice dobře situované rodiny, kterou ale rodiče zanedbávali. Utekla z domova a hned na hlavním nádraží se stala aktivem kuplířské mafie, která ji začala prodávat. Po měsíci dívku našel terénní pracovník neziskovky a zkontaktoval rodiče. Když si pro dívku otec přijel, kladl mu pracovník na srdce, aby ji nechal žít a nezkoumal – alespoň po určité době – co v Praze dělala. Což bylo samozřejmě to první, na co se jí otec zeptal. Stigma bezdomovectví a prostituce se brzy dostalo k jejím vrstevníkům a následky byly takové, že to ta dívka neunesla a už po pár dnech si podřezala žíly. Tragické, ale banální.

Něco veselejšího byste neměla?

Samozřejmě. Jednou jsme kupříkladu byli v divadle a manžel si pořídil nové boty. Během večera ho tak nesnesitelně tlačily, že se domů vracel bos. Oslovili ho „naši“ místní bezdomovci, kteří jsou zvyklí, že jim pravidelně něco dávají. „Šéfe, nemáte...“ „Nechte mě být, nemám nic, ani boty!“ A ti drsní muži ulice zmlkli, podívali se na jeho nohy a uznale pokývali hlavami. „No jo, šéfe, vy jste fakt bos, tak to teda respekt!“

A nedávno mi psal Honza Malec, který stojí za občanským sdružením Divadlo. Produkuje bezdomovecká divadelní představení i projekt zpráv o počasí, které v České televizi hlásí bezdomovci. Prý že byl právě na živém natáčení v Brně a jeden z bezdomovců si uprostřed přenosu odskočil o dvě ulice dál vykonat potřebu, a to i s mikroportem. Že prý Honzovi čas v Brně bezdomovec utekl, když v něm hledal zmizelého bezdomovce s drahým televizním zařízením! Škoda takovou historku nepoužít.

Michal KOVAŘÍK
Autor je publicista.